

Особистість виховується особистістю

Я — **озонівка**. Моє педагогічне кредо: "Особистість виховується особистістю, людина — людиною, а доброта — доброю" (В.О.Сухомлинський).

На сучасному етапі набула актуальності педагогіка співпраці і толерантності, завдяки якій учитель і учень відчують себе самодостатніми особистостями. Учитель сьогодні — це той, хто допомагає знайти власну правду, розвиває дитячу самосвідомість і впевненість у собі.

У перші після закінчення університету роки праці в школі я багато думала над запитаннями: "Як сформувати у школярів прагнення вчитися? Як прищепити любов до свого предмета?" Відповіді на них знайшла, коли почала працювати у творчій групі "озонівців" нашого міста під керівництвом старшого наукового співробітника лабораторії літературної освіти Інституту педагогіки НАПН України, кандидата педагогічних наук Фасолі Анатолія Миколайовича.

Я побачила позитивні зміни в успішності своїх учнів і змінила власний підхід до роботи. Уроки прагну проводити в атмосфері взаємодовіри, толерантності, відкритості, тому і надаю перевагу особистісно зорієнтованій технології. Пропоную увазі читачів особистісно зорієнтований урок української літератури у 7 класі.

Психолого-педагогічна характеристика учнів 7 класу

У 7 класі навчається 19 учнів: 12 хлопчиків і 7 дівчаток.

Загальний рівень навченості вище середнього. У класі чотири відмінники, вісім учнів мають достатній рівень знань, троє мають з окремих предметів незадовільні оцінки.

У дітей сформовані читацькі вміння (вміють уявляти, домислювати, входити в образ персонажа, висловлювати власні думки, ставити запитання до тексту, складають прості, складні й цитатні плани; на високому рівні аудіювання; розвинене монологічне і діалогічне мовлення, усне за якістю переважає над писемним).

У класі всі діти здорові.

За темпераментом учні різні: 9 холериків, 4 сангвініки, 6 меланхоліків.

Переважаючий канал сприйняття важко визначити, бо однаково кількість візуалів і аудіалів, види завдань часто змінюються, що дає змогу розвивати зорову і слухову пам'ять.

Рівень тривожності в межах норми, лише у п'яти учнів він на середньому рівні.

У більшій частині класу сформована мотивація до навчання. Мислення образно-понятійне.

Соціальна характеристика.

У класі немає одного лідера, є вісім мікрогруп, очолюваних конструктивними підлідерами, групи співпрацюють між собою.

Загальнонавчальні вміння у дітей сформовані. Учні вміють ставити цілі, планувати, рефлексувати власну діяльність, оцінювати, висловлювати власні думки, толерантно заперечувати думки однокласників, можуть порівнювати, узагальнювати, виділяти головне. У початковій ланці діти навчались за системою розвивального навчання, уже третій рік вчать на засадах особистісно зорієнтованого навчання.

Олена Жовталюк —
вчитель української мови і літератури

Єдність світу природи і дитячої душі у творі "Гуси-лебеді летять" Михайла Стельмаха

Олена Жовталюк,
вчитель української мови та літератури
Новоград-Волинського колегіуму
Житомирська обл.

Мета: допомогти учням усвідомити зв'язок головного героя з природою, привабливість твору, розкрити символіку образу лебедів; формувати вміння обґрунтовувати власне ставлення до прочитаного; розвивати зв'язне мовлення; виховувати любов до навколишнього світу.

Цілі: учні знатимуть: зміст твору "Гуси-лебеді летять", особливості опису прекрасного у творі, що символізують лебеді у фольклорі та літературі;

учні вмітимуть: цитувати уривки з твору відповідно до поставлених завдань, ставити запитання і відповідати на них, характеризувати внутрішній світ героя, зіставляти відчуття Михайлика з власними, розповідати про враження від прочитаного.

Ім'я уроку: "Гуси-гуси, лебедята, візьміть мене на крилята..."

Тип уроку: урок формування і засвоєння нових знань.

Методи, форми, прийоми: схематичний настрій, евристична бесіда, групування, сенкан, усне малювання, робота з текстом, робота в групах.

Обладнання: проектор, фотоілюстрації до твору, паперові лебеді, чисті аркуші паперу, кольорові олівці, картки із завданнями.

Хід уроку

I. Мотиваційний етап

1. Актуалізація суб'єктного досвіду й опорних знань.

Учитель. Дмитро Павличко якось сказав: "Дитинство — це земля, з якої виростають дерева людських талантів і характерів. Якими б високими і широкими ці дерева не були, там, у дитинстві, сховане коріння, що живить і тримає їх".

Як ви розумієте ці слова? (Відповіді учнів.)

2. Забезпечення емоційної готовності до роботи.

— Пригадайте, будь ласка, якусь приємну мить зі свого дитинства і зобразіть її в зошиті схематично. (Учні виконують завдання.)

— Можливо, хтось хоче показати своє зображення і поділитись приємними спогадами зі свого дитинства? (Відповіді учнів.)

— Я сподіваюся, що схематичні зображення створили позитивний настрій і налаштували вас на активну роботу на уроці.

— А тепер пригадаймо, творчість якого письменника ми вивчаємо і яке відношення має слово "дитинство" до нашого уроку. (Відповіді учнів.)

— Яке було домашнє завдання?

(Дочитати фрагменти повісті, вміщені в підручнику. Записати в зошит, які думки викликав твір після прочитаного, починаючи словами: "Коли я прочитав твір, то відчув...".)

(Відповіді учнів.)

— А коли я перечитувала твір, то відчула, як у моїй душі прокидаються лебеді дитинства. І відразу згадала слова з казки: "...Гуси-гуси, лебедята, візьміть мене на крилята, віднесіть мене до матінки, понесіть мене до батенька..." З якої це казки слова? ("Івасик-Телесик").

II. Цілевизначення і планування

1. Оголошення імені й теми уроку. Їх аналіз.

І саме тому наш сьогоднішній урок хочеться назвати "Гуси-гуси, лебедята, візьміть мене на крилята..."

А тема наша звучить так:

М. Стельмах. Єдність світу природи і дитячої душі у творі. Символ образу гусей - лебедів.

Запишіть у зошитах число, тему та ім'я уроку.

Як ви розумієте тему уроку? Про що ми будемо говорити на уроці? (Відповіді учнів.)

2. Визначення індивідуальних цілей, ознайомлення із загальними.

— Подумайте, діти, чого ви хочете навчитися і про що хочете дізнатися на сьогоднішньому уроці як читачі. Запишіть на крилах паперових лебедів, що лежать у вас на партах, свої цілі на урок (діти записують і за бажанням озвучують).

А ось наші загальні цілі:

Ми дізнаємось більше про внутрішній світ головного героя, про його зв'язок з природою, про вміння бачити і відчувати прекрасне, про тонкощі його дитячої душі і спробуємо зазирнути у власну душу, з'ясуємо значення образу-символу "гуси-лебеді", будемо продовжувати вчитися висловлювати власне ставлення до прочитаного, розвивати наше мовлення...

III. Опрацювання навчального матеріалу

1. З'ясування значення літературознавчого поняття.

— На попередньому уроці ми говорили, що повість М. Стельмаха має автобіографічний характер. Хто пояснить значення слова "автобіографічний"? (Відповіді учнів.)

Отже, ми з'ясували, що в образі Михайлика автор зобразив себе у дитячі роки.

2. Словесне малювання.

Учитель. Яким ви уявляєте головного героя? (Відповіді учнів.)

А ось таким показав його режисер фільму Олександр Муратов, який у 1976 році створив кінострічку "Гуси-лебеді летять" за повістю М. Стельмаха, де головну роль зіграв Володимир Чубаєв (фото на проекторній дошці).

Наскільки схожий "ваш" Михайлик з цим образом?

3. Робота з текстом.

Давайте ще раз пригадаємо тему уроку.

Прочитавши твір, ви, мабуть, переконалися, що Михайлик дуже любив природу, розумів, відчував її. Для того, щоб відчути єднання природи і душі дитини, ми будемо уважно працювати з текстом. Я зачитаю уривок, а ви спробуйте уявити картину, яку передає автор.

"...Досі з глибини віків озивається голос батька, який одного ранку поставив мене, малого, радісного і схвилюваного, до плуга, а сам став біля коней. Дома він про нашу працю говорив, як про щось героїчне: "Хмари йдуть на нас, громи обвалюються над нами, блискавки падають перед нами і за нами, а ми собі оремо та й оремо поле..."

— Про що свідчить висловлювання батька, коли він розповідає, як вони із сином разом вперше орали?

— Що відчував Михайлик? А що відчували ви, слухаючи ці рядки?

А я відчувала радість за героя, бо він пишався тим, що допомагає своєму батькові.

4. Асоціювання.

— Михайлик багато часу проводив на вулиці: допомагав батькам, відпочивав, інколи читав. Часто спостерігав за природою і милувався її красою. Давайте пригадаємо, що оточувало хлопчика. Можете користуватись підручником. (Учитель пропонує дітям назвати поняття разом із епітетами.)

Не-розвідані дороги	?	?
Дрімучі ліси	Михайлик	?
?	?	?

Як можна схарактеризувати людину, яка вміє бачити красу природи?

4. Характеристика образу гусей-лебедів.

Наскрізним у творі є образ гусей-лебедів. Вони виносять хлопчика з біди у його казці. Чому саме лебедів для цієї ролі обирає автор, а не інших птахів? Що вам відомо про лебедів?

5. Виступ учня з індивідуальним повідомленням "Гуси-лебеді у фольклорі та літературі" (слайдовий супровід із зображенням лебедів).

Ми щойно прослухали інформацію про лебедів. Давайте згадаємо, що означає поняття "символ"?

— Яке символічне значення гусей у даному творі?

— Чому герой не хоче, щоб відлітали лебеді?

6. Читання діалогу.

"От і принесли лебеді нам на крилах життя",— говорить дід Дем'ян.

— Знайдіть і прочитайте діалог між хлопчиком і дідусем. Про які ключі говорив дідусь? А чи бачили ви, як повертаються лебеді із вирію?

Приліт лебедів символізує початок весни, нового життя...

7. Робота в групах з текстом.

Для того, щоб детальніше простежити єднання світу природи і душі хлопчика, ми попрацюємо в групах.

1 група.

Зачитайте та прокоментуйте уривок. Складіть сенкан до слова "Батьківщина".

"Де живуть твої батьки, там живуть і вітри, що пестили тебе. Живуть там і птахи, і сонце, і земля твоя, і твій рід... Стежки, поля, і дороги — це твоя мала батьківщина. Більшість людей пам'ятають і носять її у серці повік".

2 група.

Прослідкуйте, як змінюється стан природи залежно від зміни настрою хлопчика, наведіть приклади з тексту. Прокоментуйте.

3 група.

Хто прищепив Михайлику любов до тваринного і рослинного світу? Знайдіть у тексті характеристику цього образу і зачитайте.

4 група.

Знайдіть і зачитайте рядки, у яких ідеться про ставлення матері Михайлика до насіння. Про яку рису українських селян це свідчить?

Отже, ми чітко бачимо з опрацьованих вами уривків, як простежується у творі єдність світу природи і душі Михайлика.

IV. Рефлексивно-оцінювальний етап

1. Кольорове відтворення внутрішнього світу хлопчика.

— Ми багато дізналися про головного героя, про його внутрішній світ, оточення. А тепер спробуйте за допомогою кольорових олівців намалювати душу Михайлика такою, якою ви її уявляєте. На виконання завдання відводимо 30 с. (Всі учні демонструють зображення, 2—3 дітей коментують.)

Вчитель. Малюнки у вас переважно різнобарвні, як і наша природа, вони виражають добро і ширість. Я

бажаю, щоб у ваших душах завжди було тепло і світло, щоб ви вміли бачити красу, що оточує вас, цінували й оберігали її.

2. Рефлексія досягнення визначених цілей.

Отже, наш урок добігає кінця.

Давайте повернемося до цілей, які ми ставили на початку уроку і записували на паперових лебедях. Проаналізуйте свою роботу на уроці: запишіть результати на іншому боці макету і визначте, над якими цілями вам ще потрібно працювати. (*Діти за бажанням озвучують свої досягнення і приклеюють лебедів до дошки у вигляді ключа. Учень роздає гостям паперових лебедів із побажанням: "Хай до вас завжди повертаються лебеді і приносять на крилах щастя!"*)

Зверніть увагу на обкладинку своїх підручників, схожий малюнок використав автор О. Авраменко.

3. Оцінювання навчальної діяльності.

— Діти, як ви оцінюєте свою роботу на уроці?

— Як оцінюєте роботу класу?

— Що ви візьмете для себе у майбутнє із сьогоднішнього уроку?

— А я відчула задоволення від співпраці з вами, ще раз переконалася, що ви не просто читаете тексти, а намагаєтеся бачити, чути і відчувати прочитане, стаєте справжніми читачами.

Вчитель озвучує і коментує оцінки.

Домашнє завдання.

Обов'язкове загальне: знайти у творі цитати, в яких змальовуються звичаї та традиції українців.

Обов'язкове на вибір: скласти кросворд до твору або написати лист-подяку автору.

За бажанням: намалювати ілюстрацію.

Вчитель. Приліт лебедів символізує щасливе дитинство, відродження, життя...

Ліна Костенко переконає:

Душа летить в дитинство,

Як у вирій,

Бо їй на світі тепло тільки там...

Тож нехай у ваших душах залишаються тільки гарні спогади про дитинство, а гуси-лебеді приносять на своїх крилах щастя...